

IV, §§ 39 - 42

1. Παραδείγματα ερμηνευτικών ερωτήσεων

A. Ερωτήσεις ανοικτού τύπου ή ελεύθερης ανάπτυξης

1. *τούτων δὲ περανθέντων Πausανίας μὲν διῆκε τὸ στράτευμα...*: Πώς κρίνετε αυτή την ενέργεια του Πausανίας; Ήταν δικαιολογημένη; (Να λάβετε υπόψη και το γεγονός ότι ο Πausανίας κατηγορήθηκε³² στη Σπάρτη για το χειρισμό αυτό.)
2. Ποια ήταν η πρώτη ενέργεια των δημοκρατικών μετά την επικύρωση των συμφωνιών; Πώς την κρίνετε;
3. Ποιες θέσεις των ολιγαρχικών προσπαθεί να ανασκευάσει ο Θρασύβουλος; Ποια είναι τα τεκμήρια που παρουσιάζει; Πώς τα κρίνετε;
4. Ποια είναι η βασική συμβουλή του Θρασύβουλου προς τους ολιγαρχικούς; Ποια η σημασία της για την ατομική ζωή του κάθε πολίτη ξεχωριστά, αλλά, κυρίως, για την πολιτική και κοινωνική ζωή;
5. Για ποιες πολιτικές αρετές, σύμφωνα με τον Θρασύβουλο, μπορεί να κανχιέται κάποιος, ο οποίος ασκεί εξουσία ή φιλοδοξεί να γίνει άρχοντας;
6. Πού αποσκοπεί η παρομοίωση που χρησιμοποίησε ο Θρασύβουλος στο λόγο του; Να την παρουσιάσετε και να δείξετε αν είναι εύστοχη και επιτυχής. Ποια ιδιότητα των ολιγαρχικών υπογραμμίζεται με την παρομοίωση αυτή;
7. Σε ποιους απευθύνεται στην τελευταία περίοδο του λόγου του ο Θρασύβουλος; Ποια είναι η προτροπή του προς αυτούς; Να την παρουσιάσετε αναλυτικά και να δείξετε πού αποσκοπεί;

³² Βλ. Πausανίας, III, 5, 2 και Ξενοφών, Έλλ. III, 5, 25.

8. Αφού μελετήσετε προσεκτικά τον λόγο του Θρασύβουλου να προσδιορίσετε τα βασικά στοιχεία της ηθικής του πολιτικού άνδρα. Ποια νομίζετε ότι είναι η σημασία τους για τη διασφάλιση της ομαλής πολιτικής ζωής και της κοινωνίας γενικότερα;

B. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. *ὃ ἐκ τοῦ ἄστεως ἄνδρες*: Σε ποιους απευθύνεται ο Θρασύβουλος με την προσφώνηση αυτή;
2. Από ποια μέρη αποτελείται ο λόγος του Θρασύβουλου; Να αποδώσετε επιγραμματικά το περιεχόμενο καθενός.
3. Τι επιδιώκει ο Θρασύβουλος με το λόγο του προς τους στρατηγούς;
4. Ποιες πολιτικές αρετές προβάλλονται στο λόγο του Θρασύβουλου που θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση της πολιτικής διαπαιδαγώγησης του πολίτη;
5. *πρὸς τοῖς ἄλλοις καλοῖς*: Τι εννοεί με την φράση αυτή ο Θρασύβουλος;
6. *τοῖς νόμοις τοῖς ἀρχαίοις χρῆσθαι...*: Σε ποιους νόμους αναφέρεται ο Θρασύβουλος;

2. Γραμματικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. Να εντοπίσετε τις αντωνυμίες στην § 40, να τις χαρακτηρίσετε και να γράψετε την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό (ίδιο πρόσωπο ή γένος).
2. *καλλίων κρίσις, τοὺς δάκνοντας κύνας*: Να κλίνετε τα ονοματικά σύνολα στον ενικό και πληθυντικό αριθμό.
3. *τείχος, ὄπλα, συμμάχους, χρήματα, δῆμω, κερδέων, ἄστεως, ἀκρό-πολιν, ἐκκλησίαν, νόμοις*: Να κατατάξετε τα ουσιαστικά στην κλίση στην οποία ανήκουν.

4. Α. Να σημειώσετε Χ στο αντίστοιχο τετράγωνο, αν το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων είναι σωστό ή λανθασμένο:

		Σωστό	Λάθος
1. διήκε:	είναι παρατατικός του ρ. διήκω	☐	☐
2. περανθέντων:	είναι προστακτική παθ. αορίστου	☐	☐
3. ὄν:	είναι μετοχή του εἰμί	☐	☐
4. γένοιτο:	είναι ευκτική ενεστώτα	☐	☐
5. ὁμωμόκατε:	είναι παρακείμενος του ρ. ὄμνυμι	☐	☐
6. δήσαντες:	είναι μετοχή του δέω-ῶ	☐	☐
7. ἠδικημένω:	είναι μετοχή ενεστώτα	☐	☐
8. τοιαῦτα:	είναι αόριστη αντωνυμία	☐	☐
9. φρονητέον:	είναι ρηματικό επίθετο	☐	☐
10. καλλίων:	είναι επίθετο συγκριτικού βαθμού	☐	☐

- B. Να γράψετε το σωστό στις περιπτώσεις που εντοπίσατε λάθος.

5. Να συμπληρώσετε τους άλλους βαθμούς των επιθέτων:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
ὄσιοι		
	καλλίων (θηλ.)	
πολλά		
	πλουσιώτεροι	
μέγα		
καλοῖς		
αἰσχροῖα		

6. Να συμπληρώσετε τον ίδιο χρόνο και πρόσωπο σε όλες τις εγκλίσεις, το απαρέμφατο και τη μετοχή:

Οριστική	<i>ἔποιησαν</i>		
Υποτακτική			
Ενκτική		<i>δέοι</i>	
Προστακτική			<i>σκέψασθε</i>
Απαρέμφατο			
Μετοχή			

3. Συντακτικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. Να εντοπίσετε τα δίπτωτα ρήματα του κειμένου, να δηλώσετε ποιο είναι το άμεσο και ποιο το έμμεσο αντικείμενό τους και να βρείτε την αντίστοιχη σύνταξή τους στη νέα ελληνική³³.
2. Να καταγράψετε τα σύστοιχα αντικείμενα του κειμένου³⁴.
3. *ὑπὸ τῶν οὐδέν τούτων ἐχόντων περιελήλασθε*: Με ποιους άλλους τρόπους εκφέρεται το ποιητικό αίτιο στην αρχαία ελληνική³⁵;
4. Να γράψετε με ποιον τρόπο εκφέρεται ο β' όρος σύγκρισης στην αρχαία ελληνική. Να βρείτε παραδείγματα από το κείμενο³⁶. Να συγκρίνετε με την αντίστοιχη σύνταξη της νέας ελληνικής.

³³ π.χ. *συμβουλευῶ ὑμῖν γνῶναι* (στα ν.ε. αιτιατ + βουλητική πρόταση) *παραδόντες ὑμᾶς τῷ δήμῳ* (στη νέα ελληνική + γενική + αιτιατική, π.χ. της έδωσε ένα δαχτυλίδι ή + εμπρόθετος + αιτιατική, π.χ. έδωσε σ' αυτήν ένα δαχτυλίδι).

³⁴ π.χ. *φρονητέον ἐστίν μέγα, ἠδίκησεν οὐδέν, πεποιήκατε πολλά καί αἰσχροά*: Στα ν.ε.: *Θεέ μου, βρέξε μια βροχή. Μερικοί ζουν τη ζωή τους καλά. Παίζει καλό παιχνίδι. Χόρεψα καλαματιανό (χορὸ) κ.ά.*

³⁵ Βλ. *Συντακτικό*, σ. 66, § 68.

³⁶ Στην αρχαία ελληνική: α) *απλή γενική* β) *ἢ + ομοιόπτωτα ή ομοιότροπα προς τον α' όρο* γ) *ἢ + ολόκληρη πρόταση* δ) *ἢ + ονομαστική* ε) *ἀντί, πρό + γενική, παρά, προς + αιτιατική*, στ) *ἢ κατά + αιτ., ἢ ὡς + απαρ., ἢ ὥστε + απαρ.* π.χ. *ὁ δήμος πενέστερος ὑμῶν, ὄντες πλουσιώτεροι πάντων, τίς κρῖσις καλλίων ἢ ὡς ἐπολεμήσαμεν πρὸς ἀλλήλους*. Στη νέα ελληνική: α) *ἀπό + αιτιατ., παρά + αιτιατ.* (σπανιότερα), β) *απλή γενική* γ) *παρά, από και ὅμοια με τον πρώτο όρο*. π.χ. *Η Χριστίνα είναι ψηλότερη από τη Μαρία. Η Ζωή είναι τρία χρόνια μικρότερή μου. Αγαπώ τη μουσική πιο πολύ από την ποίηση. Περισσότερο έβλαψε παρά ωφέλησε. Χτες βράδυ πέρασα καλύτερα από σήμερα.*

5. Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή απάντηση:

- *γνώμαι:* α) τελικό απαρέμφατο αντικείμεν. στο *συμβουλευώ*
β) απαρέμφατο του σκοπού
γ) ειδικό απαρέμφατο αντικείμενο στο *συμβουλευώ*
- *ὥστε ... ἄρχειν ἐπιχειρεῖν:* α) δηλώνει αποτέλεσμα ενδεχόμενο ή δυνατό
β) δηλώνει επιδιωκόμενο σκοπό
γ) δηλώνει όρο, συμφωνία ή προϋπόθεση
- *εἰ ἄρα ἐπ' ἀνδρεία ὑμῖν μέγα φρονητέον:* α) υποθετική πρόταση
β) πλάγια ερωτηματική πρόταση
γ) αιτιολογική πρόταση
- *τῇ γνώμῃ:* α) δοτική του ποσού, μέτρου ή διαφοράς
β) δοτική της αναφοράς
γ) δοτική του μέσου
- *ἐπί Λακεδαιμονίοις:* α) εμπρόθ. προσδ. που δηλώνει το σκοπό ή τη χάρη
β) εμπρόθ. προσδ. που δηλώνει την αιτία
γ) εμπρόθ. προσδ. που δηλώνει το ενώπιον
- *ὅτι καί ... ὅσοι ἐστε:* α) ειδική πρόταση, υποκείμενο στο *ἐπιδείξαι*
β) ειδική πρόταση, αντικείμενο στο *ἐπιδείξαι*
γ) ειδική πρόταση, επεξήγηση στο *τοῦτο*
- *ταράττεσθαι:* α) τελικό απαρέμφατο αντικείμενο στο *δέοι*
β) ειδικό απαρέμφατο υποκείμενο στο *δέοι*
γ) τελικό απαρέμφατο υποκείμενο στο *δέοι*

4. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

1. Να μεταφέρετε στη νέα ελληνική τις παρακάτω λέξεις και φράσεις του κειμένου:

- οὐδέν δικαιοσύνης προσήκει ὑμῖν.....
- περιελαύνομαι:
- οἱ δάκνοντες κύνες.....
- οἴχομαι ἀπιών.....

2. α) Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις στη νέα ελληνική με τις λέξεις που σας δίνονται: π.χ ἄκρον + πόλις / ακρόπολη³⁷

μητέρα + πόλις = ἥλιος + πόλις =

πανεπιστήμιο + πόλις = μέγας + πόλις =

κῆπος + πόλις =

β) Να γράψετε στη νέα ελληνική δέκα λέξεις με το θέμα της λέξης πόλις³⁸.

γ) Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις με α' συνθετικό τις προθέσεις εκ-συν, αντί, και β' συνθετικό παράγωγα της λέξης πόλις³⁹.

δ) Να αποδώσετε τις παρακάτω φράσεις με μια λέξη σύνθετη η οποία να έχει πρώτο συνθετικό παράγωγο της λέξης πόλις⁴⁰:

πολύς λόγος, μάταιη συζήτηση για πολιτική =

διαμορφώνω πολιτική συνείδηση =

απόκτηση της ιθαγένειας από αλλοδαπό =

αστυνομικό σώμα από πολίτες =

³⁷ μητρόπολη, ηλιούπολη, πανεπιστημιούπολη, Μεγαλόπολη / μεγαλούπολη, κηπούπολη.

³⁸ πολίτης, πολιτισμός, πολιτικός, πολιτιστικός, πολιτισμικός, πολιτισμένος, πολιτεία, πολίτευμα, πολιτειακός, πολιτεύομαι κ.ά.

³⁹ εκ-πολιτίζω, εκ-πολιτισμός, συμ-πολίτης, συμ-πολιτεία, συμ-πολιτεύομαι, συμ-πολίτευση, αντι-πολιτεύομαι, αντι-πολίτευση κ.ά.

⁴⁰ πολιτικολογία, πολιτικοποιούμαι, πολιτογράφηση, πολιτοφυλακή.

3. Να σχηματίσετε: α) σύνθετα ρήματα με το ρ. *βαίνω* και προθέσεις
β) παράγωγα ουσιαστικά από τοπ ίδιο ρήμα (π.χ. *κατά + βαίνω = καταβαίνω, κατάβαση*).
4. Ποια είναι η σημασία των παρακάτω σύνθετων ρημάτων του *έρχομαι*⁴¹;
διεξέρχομαι = *μετέρχομαι* =
ύπεισέρχομαι = *άνέρχομαι* =
5. Τα ρηματικά επίθετα σε -τέος και στα αρχαία και στα νέα σημαίνουν εκείνον που πρέπει να πάθει ό,τι φανερώνει το ρήμα από το οποίο παράγονται. Να σχηματίσετε τέτοια επίθετα της νέας ελληνικής από τα παρακάτω ρήματα:
διδάσκω = *προάγω* =
διαιρώ = *εξετάζω* =
6. Να συνδέσετε τις λέξεις και φράσεις της αρχαίας (στήλη Α) με την απόδοσή τους στη νέα ελληνική (στήλη Β). Δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν:
Α	Β
1. <i>γνοιήτε ἄν, εἰ ἀναλογίσαισθε</i>	α) θα υποστηρίζατε
2. <i>ὑμῖν μέγα φρονητέον ἐστίν</i>	β) νομίζετε
3. <i>διῆκε τό στράτευμα</i>	γ) αν καταλαβαίνετε,
θα αναλογιζόσασταν
4. <i>φαίητε ἄν</i>	δ) πρέπει να σκέφτεστε αλαζονικά
5. <i>οἴεσθε</i>	ε) το στράτευμα έφτασε
6. <i>σκέψασθε</i>	στ) θα καταλαβαίνατε,
αν αναλογιζόσασταν
	ζ) εξετάστε
	η) διέλυσε το στράτευμα

⁴¹ *διεξέρχομαι* = διέρχομαι από τη μία άκρη στην άλλη, αναπτύσσω κάτι από την αρχή ως το τέλος / *μετέρχομαι* = ασκώ επάγγελμα, επιδιώκω / *υπεισέρχομαι* = εισχωρώ, παρεμβαίνω / *επιηρέάζω* / *άνέρχομαι* = ανεβαίνω (σκαλοπάτια, ιεραρχία).

7. Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης Α με τις λέξεις της νέας ελληνικής της στήλης Β με τις οποίες έχει κοινό θέμα (σε σύνθεση ή μη), γράφοντας μπροστά από κάθε αριθμό της στήλης Α το ή τα γράμματα από τη στήλη Β. Δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν⁴²:

A	B
1. κατα-βαίνω	α) σφυρήλατος
2. περαίνω	β) πλησμονή
3. πένης	γ) σχέση
4. πλούσιος	δ) διαμπερές
5. δέω-ῶ (δένω)	ε) δάγκωμα
6. περι-ελαύνομαι	στ) σκέψη
7. ἔχω	ζ) πόνημα
8. σκοποῦμαι	η) δεσμίδα
	θ) βωμός
	ι) συμ-πέρασμα
	ια) ποδήλατο
	ιβ) αποχή
	ιγ) περιουσία
	ιδ) πλημμύρα
	ιε) σκοπός
	ιστ) βαθμίδα
	ιζ) σύν-δεσμος
	ιη) πενιχρός

⁴² 1θ, ιστ, 2 δ, ι, 3 ζ, ιη, 4 β, ιδ, 5 η, ιζ, 6 α, ια, 7 γ, ιβ, 8 στ, ιε.